

Handreiking

Toekomstvisie op gezamenlijk informatiemanagement bij watercrises

Werken aan een robuust informatiemanagement
veiligheidsregio's bij watercrises

Werkgroep Deelresultaat 3 van deelproject 1 Water en Evacuatie

Naam	Rol	Organisatie	Email adres
Ron de Groot	Trekker	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland	r.degroot@vnog.nl
Lizza van der Klei	Advies/Auteur	Plan B Crisismanagement	Lizza@plan-Bcrisismanagement.nl
Rob Peters	Deelnemer	Veiligheidsregio Kennemerland	RPeters@vrk.nl
Martin Nieuwenhuis	Deelnemer	Waterschap Rijn en IJssel	M.Nieuwenhuis@Wrij.nl
Lukas Vermeulen	Deelnemer	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	Lukas.vermeulen@vrgz.nl
Rik de Schepper	Deelnemer	Waterschap Rivierenland	r.de.schepper@wsrl.nl
Marco van Ravenstein	Deelnemer	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden	Marco.van.ravenstein@vggm.nl
Stefan Nieuwenhuis	Deelnemer	WMCN	Stefan.nieuwenhuis@rws.nl
Stef Nieuwland	Commentator	Alliander	Stef.nieuwland@alliander.nl
Maaïke Aansorgh-Bok	Commentator	Alliander	Maaïke.bok@alliander.nl
Arie Visser	Commentator	Rijkswaterstaat Oost Nederland	Arie.visser@rws.nl

Versie: 1.0

Datum: juni 2017

Handreiking

Toekomstvisie op gezamenlijk informatiemanagement bij watercrises

Werken aan een robuust informatiemanagement
veiligheidsregio's bij watercrises

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1 Informatie-uitwisseling bij watercrises op dit moment	6
1.1 Ervaringen tijdens event	6
1.2 Veiligheidsinformatie	6
1.6 Conclusie	8
2 Toekomstvisie & randvoorwaarden voor succesvolle implementatie	8
3 Informatiebehoefte versus informatieaanbod	11
3.1 Vraag en aanbod veiligheidsinformatie	11
3.2 Voorbereiding van informatie-uitwisseling met vitale partners	13
3.3 Uitgangspunten bij koppeling van informatiebehoefte en informatieaanbod	14
4 Verbetering informatiemanagement bij watercrises	15
4.1 Informatiemanagement in koude fase	15
4.2 Informatiemanagement aansluiten bij vitale partners	16
4.3 Gedeeld waterbeeld	16
4.4 Netcentrisch werken met waterkolom en andere vitale partners	19
Bijlage 1: Samenhang onderdelen Water en Evacuatie	21
Bijlage 2: Netcentrisch (samen)werken	22
Bijlage 3: Samenhang project Continuïteit van de samenleving	24

Inleiding

Om goed voorbereid te zijn op (grootschalige) incidenten, is het noodzakelijk dat veiligheidsregio's samen met alle geselecteerde vitale partners¹ weten welke informatie zij en de betreffende vitale partners nodig hebben om de crisisbesluitvorming goed en snel te laten plaatsvinden. Daarbij is informatie-uitwisseling met Duitsland en België ook van belang. Met betrekking tot dit document beperken we ons echter tot het geografische gebied van Nederland.

Voor uitwisseling van passende informatie zijn duidelijke afspraken tussen de crisispartners nodig. In voorliggende handreiking wordt het toekomstbeeld van een passende informatie-uitwisseling bij watercrises beschreven op basis van de huidige beschikbare middelen en mogelijkheden. Met behulp van nieuwe ontwikkelingen en beoogde stappen zijn verbeteringen op dit vlak mogelijk. We richten ons hier op water gerelateerde crises, waarbij wordt opgemerkt dat aspecten van het toekomstbeeld ook voor andere type grootschalige incidenten geschikt zijn.

Bij een passende informatie-uitwisseling wordt de informatiebehoefte en het informatieaanbod van crisispartners op elkaar afgestemd. Hier wordt ingegaan op vier verschillende typen veiligheidsinformatie, namelijk:

- Structurele waterveiligheidsinformatie
- Ad hoc veiligheidsinformatie
- Crisisinformatie
- Geprepareerde informatie

Ten aanzien van veiligheidsinformatie is het belangrijk om duidelijke afspraken te maken over de wijze waarop de betreffende informatie onderling wordt uitgewisseld.

De volgende onderdelen zijn relevant bij informatie-uitwisseling:

1. Proces informatie-uitwisseling: Wat wisselt men uit?
2. Organisatie: koude en warme fase
3. Mens: Tussen wie wordt informatie uitgewisseld?
4. Techniek: Waarmee wissel je informatie uit?

Leeswijzer

Deze handreiking bestaat uit de volgende hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt weergegeven hoe de informatie-uitwisseling tijdens watercrises nu globaal verloopt. Hoofdstuk 2 geeft een overzicht aan nieuwe ontwikkelingen en benodigde stappen. Daarna komt in hoofdstuk 3 aan de orde hoe vraag en aanbod van veiligheidsinformatie rond watercrises op elkaar kunnen worden afgestemd. Hoofdstuk 4 sluit tenslotte af met hoe informatiemanagement rond watercrises verbeterd kan worden.

¹ http://www.ifv.nl/kennisplein/Documents/59245_kp-vitale-partners.pdf

1 Informatie-uitwisseling bij water-crises op dit moment

Indien er sprake is van ontwrichting van het normale dagelijkse leven, verstoring van het maatschappelijk leven, verstoring van openbare orde en veiligheid, of de dreiging daarvan, dan is het van belang dat de vitale sector tijdig relevante informatie² hieromtrent deelt met de Veiligheidsregio. Een grote watercrisis is zo'n dreiging van ontwrichting van het dagelijks leven. Vitale crisispartners moeten echter wel op de hoogte zijn wanneer en hoe een Veiligheidsregio geïnformeerd moet worden.

1.1 Ervaringen tijdens event

Ten aanzien van informatie-uitwisseling bij overstromingsdreiging is tijdens het Domino Event op 21 en 22 september 2016 ervaring opgedaan. Voor het samenstellen van de voorliggende toekomstvisie op informatiemanagement tijdens watercrises zijn verschillende werkwijzen getest en zijn er workshops gehouden. Tijdens tests is ook geëxperimenteerd met het combineren van kaartlagen en het gebruik daarvan bij crisisbesluitvorming. Resultaten van het Event geven een beeld van hoe informatie-uitwisseling nu wordt vormgegeven als we gesteld zouden staan voor een grootschalige overstroming. Enkele knelpunten kwamen bij de tests met informatie-uitwisseling naar voren:

- Organisatiestructuur rond continue waterveiligheidsinformatie, ad hoc veiligheidsinformatie en informatie tijdens crises is niet uniform georganiseerd in Nederland.
- Informatie-uitwisseling tussen veiligheidsregio's en waterkolom, bestaande uit verschillende waterbeheerders, is niet uniform vormgegeven.
- De rol van liaisons en informatiecoördinatoren van verschillende waterbeheerders in Nederland is niet uniform ingevuld. Mandaat van liaisons ontbreekt soms.
- Betrouwbaarheid en duiding van waterinformatie zijn belangrijk. Hoe verschillende waterbeheerders dit realiseren is niet overal helder.
- Het is niet helder hoe het waterbeeld tot stand komt bij verschillende opschalingsniveau's.
- Verschillende modellen/simulaties van het waterbeeld zijn een indicatie (vaak van verschillende waterbeheerders) en geen realiteit. Onduidelijk is of deze werkwijze de besluitvorming helpt, of dat dit nog beter kan.
- Landsgrensoverschrijdende informatie-uitwisseling is nog onvoldoende.

1.2 Veiligheidsinformatie

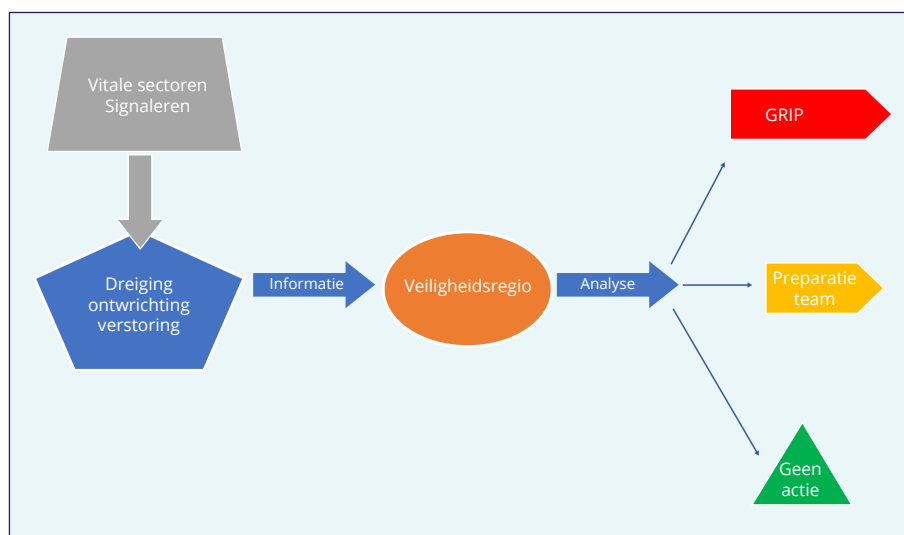
Aanvullend op de uitkomsten van het Event, wordt hier ingegaan op vier verschillende typen veiligheidsinformatie, namelijk:

- Structurele waterveiligheidsinformatie
- Ad hoc veiligheidsinformatie
- Crisisinformatie
- Geprepareerde informatie

² Dit moet informatie betreffen die a) een realistisch beeld van de situatie geeft en b) in beeld brengt wat de mogelijke consequenties voor de openbare veiligheid zou kunnen zijn.

Structurele veiligheidsinformatie³ versterkt risicobeheersing. Enkele waterschappen delen nu wekelijks informatie rond waterrisico's met Veiligheidsregio's⁴. Daarnaast beschikt het Watermanagementcentrum Nederland (WMCN) over het structurele landelijke waterbeeld, en deelt dit ad hoc met veiligheidsregio's zodra er een water-dreiging ontstaat. In onderstaande afbeelding is weergegeven hoe veiligheidsregio's veiligheidsinformatie van vitale sectoren verwerken. Vitale sectoren signaleren bij de Veiligheidsregio een situatie die kan leiden tot ontwrichting van het normale dagelijkse leven, verstoring van het maatschappelijk leven, verstoring van openbare orde en veiligheid, of de dreiging daarvan. Informatie hierover gaat naar de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio maakt een analyse van die informatie. Daarbij ontvangen zij duiding van die informatie van de betrokken vitale sector. Daarna zijn verschillende opschalingsmogelijkheden mogelijk. De Veiligheidsregio kiest voor:

1. Opschaling via de GRIP
2. Preparatieve opschaling
3. Geen opschaling

Afbeelding: Beoordeling veiligheidsinformatie vitale sector door veiligheidsregio

Ad hoc veiligheidsinformatie⁵ is gericht op de negatieve impact van de ad hoc ontstane situatie bij een vitale partner op de gebruikelijke bedrijfsvoering. Denk hierbij aan informatie over een beschadigde waterkering en de mogelijke gevolgen daarvan. Een dergelijke gebeurtenis staat nergens in een protocol en verdient bijzondere aandacht van de crisisbeheersingsorganisatie. Deze informatie wordt vaak buiten het reguliere circuit opgepakt om proactief te kunnen reageren.

Crisis informatie wordt binnen de crisisbeheersingsorganisatie gedeeld. Bij een dreigende watercrisis zal (bij code geel: zie afbeelding hieronder) door waterschappen informatie worden gedeeld. Vanaf code oranje deelt het Watermanagementcentrum Nederland (WMCN) daarnaast het landelijk waterbeeld.

0/	groen	geen dreiging
1/	geel	lichte dreiging
2/	oranje	dreiging
3/	rood	ernstige dreiging

³ Een continue stroom van (24/7) risicoprofielen van crisispartners om risico's te beheersen.
⁴ Bijvoorbeeld Waterschap Rivierenland.
⁵ Bijvoorbeeld een defect aan een waterkering. De impact daarvan wijkt af van normale bedrijfsvoering.

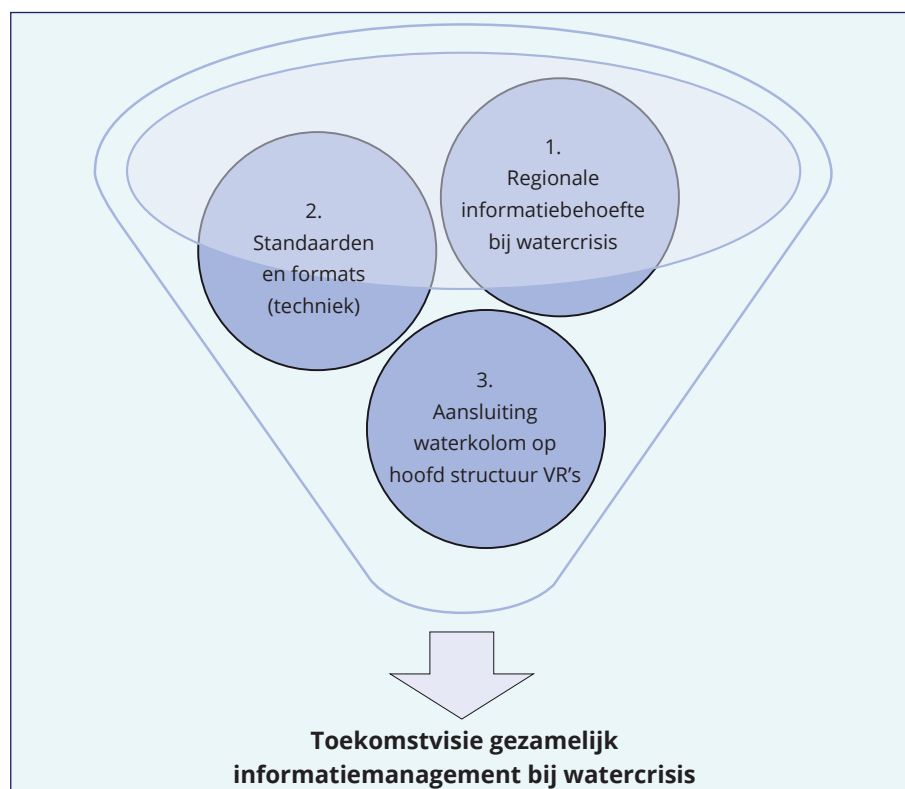
Een regionale dreiging van water gerelateerde crises bevat een inschatting van zowel het waterschap als dat van Rijkswaterstaat.

Geprepareerde veiligheidsinformatie is informatie die tot stand komt door het combineren en analyseren van verschillende informatiebronnen. Hierbij kun je denken aan het maken van een impactanalyse van een overstroming in een gebied⁶. Naast crisisbesluitvorming kunnen risicoadvisering en risicocommunicatie hiermee worden versterkt. Het project Water en Evacuatie heeft dit thema verder uitgewerkt. De impactanalyse wordt momenteel in enkele pilots opgepakt.

1.3 Conclusie

Informatie-uitwisseling bij watercrises is in ontwikkeling, maar kan een extra impuls gebruiken. Uniformering van werkwijzen, meer delen, combineren en analyseren van informatie en afspraken over vorm en inhoud zijn enkele aspecten waarop winst behaald kan worden.

2 Toekomstvisie & rand-voorwaarden voor succesvolle implementatie

⁶ Hiervoor is een Handreiking Impactanalyse Ernstige Wateroverlast en Overstromingen voor Veiligheidsregio's beschikbaar.

Om het toekomstbeeld van een passende informatie-uitwisseling bij watercrises vorm te geven zijn enkele stappen nodig. Veiligheidsregio's zijn niet allemaal op hetzelfde niveau wat dat betreft. Met behulp van nieuwe ontwikkelingen en beoogde stappen zijn verbeteringen op dit vlak mogelijk. We richten ons hier op water gerelateerde crises, waarbij wordt opgemerkt dat aspecten van het toekomstbeeld ook voor andere type grootschalige incidenten geschikt zijn. Hieronder wordt aangegeven hoe dit toekomstbeeld gerealiseerd wordt.

De volgende onderwerpen zijn bij die verbetering relevant:

- Proces informatie-uitwisseling: Wat wisselt men uit?
- Organisatie: In warme en koude fase.
- Mens: Tussen wie wordt er informatie uitgewisseld?
- Techniek: Waarmee wissel je informatie uit?

Om de toekomstvisie ten aanzien van gezamenlijk informatiemanagement bij watercrises te realiseren, zijn in onderstaande tabel de nieuwe ontwikkelingen en beoogde stappen beschreven.

Toekomstvisie	Proces	Organisatie	Mens	Techniek	
24/7 veiligheidsinformatie en ad hoc veiligheidsinformatie	Nieuwe ontwikkelingen	Veiligheidsregio's gaan samen met vitale sectoren om de tafel om vraag en aanbod van veiligheidsinformatie af te stemmen.	Waterbeheerders implementeren netcentrisch werken. Vitale sectoren worden via aansluitprofielen aan crisisorganisatie gekoppeld. 24/7 veiligheidsinformatie wordt gedeeld.	Capaciteit voor 24/7 veiligheidsinformatiestroom komt beschikbaar. Waterbeheerders zetten ICO's en liaisons in.	Steeds meer crisispartners van veiligheidsregio's werken in een LCMS omgeving.
	Benodigde stappen	Koppel vraag en aanbod van veiligheidsinformatie aan elkaar samen met vitale sectoren	Gebruik Handreiking 'Samenwerking met Crisispartners' (IFV) om vitale sectoren aan te sluiten op netcentrisch werken. Maak afspraken over informatie delen. Richt 24/7 informatiemanagement in voor vitale sectoren. Verbindt deze met informatieorganisatie in warme fase.	Maak capaciteit beschikbaar bij veiligheidsregio en crisispartners om informatie-uitwisseling (structurele, ad hoc veiligheidsinformatie) mogelijk te maken.	Beschikbaar zijn: landelijke handreiking 'Samenwerking met Crisispartners' (IFV) en de Standaard en formats bij watercrises (techniek). Verbeter met deze handvatten de technische ondersteuning van processen.

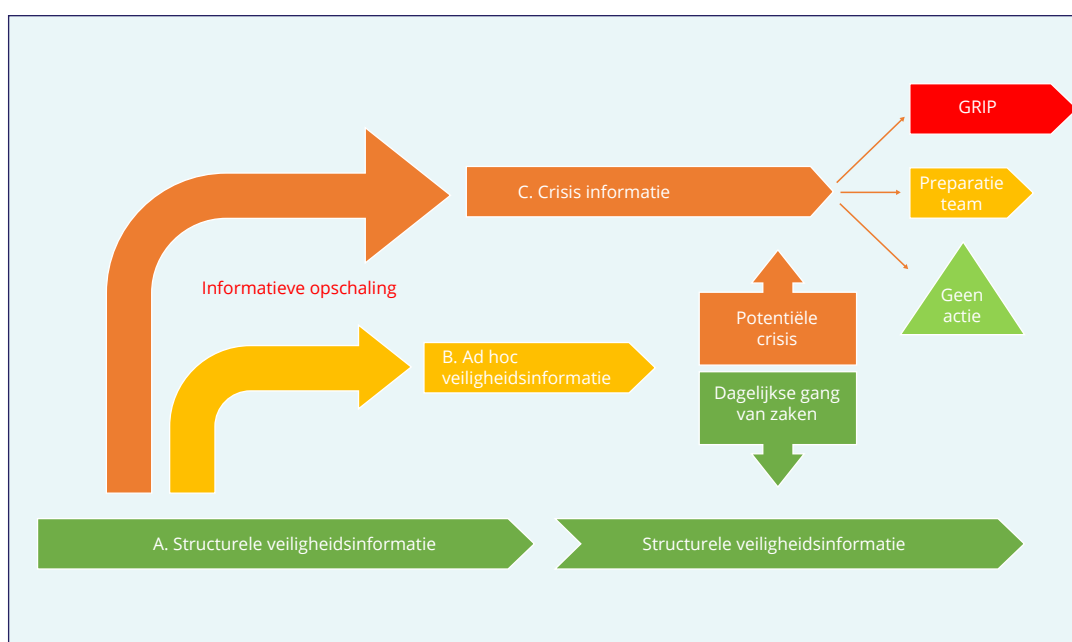
	Toekomstvisie	Proces	Organisatie	Mens	Techniek
Informatie tijdens watercrises	Nieuwe ontwikkelingen	Beschikbaarheid: Handreikingen Regionale Informatiebehoefte, Impactanalyse, Evacuatiestrategieën, Samenredzaamheid.	Waterbeheerders implementeren netcentrisch werken. Er zijn aansluitprofielen voor vitale sectoren beschikbaar.	ICO's en liaisons van waterbeheerders worden ingezet. Werkwijze binnen waterkolom wordt steeds uniformer en meer afgestemd op veiligheidsregio.	Beschikbaarheid: landelijke handreiking 'Samenwerking met Crisispartners' (IFV) en de Standaard en formats bij watercrises (techniek). Verbeter met deze handvatten de technische ondersteuning van processen.
	Benodigde stappen	Koppel vraag en aanbod van informatie aan elkaar samen met vitale sectoren met behulp van handreikingen.	Maak afspraken over informatie delen met vitale sectoren. Benut genoemde handreikingen. Richt informatieorganisatie verder in voor warme fase.	Implementeer uniforme rolprofielen van waterbeheerders. Pas OTO programmering aan op nieuwe werkwijze. Gebruik reader Informatie-uitwisseling bij Ernstige Wateroverlast en Overstromingen om basiskennis voor Sleutelfunctionarissen van Veiligheidsregio's en waterbeheerders te verbeteren.	Investeer in netcentrisch werken met de vitale sector (met LCMS-varianten). Koppel verschillende kaartlagen (informatiebronnen) zodat analyse van informatie mogelijk wordt. Benut beschikbare handreikingen.

	Toekomstvisie	Proces	Organisatie	Mens	Techniek
Voorbereiding van informatie	Nieuwe ontwikkelingen	Beschikbaarheid: Handreikingen Regionale Informatiebehoefte, Impactanalyse, Evacuatiestrategieën, Samenredzaamheid.	Handreikingen worden gebruikt. Het is van belang dat uitkomsten van informatie analyses op zowel regionaal, interregionaal als landelijk niveau worden afgestemd.	Capaciteit is nodig bij veiligheidsregio's, waterbeheerders en andere betrokken vitale sectoren om impactanalyse en daaropvolgende analyses uit te voeren en relevante plannen aan te passen. Daarnaast moeten uitkomsten zowel worden afgestemd op regionaal, interregionaal als landelijk niveau.	Bij het proces van het aansluiten van vraag en aanbod van veiligheidsinformatie wordt ook technische ondersteuning ingezet. In het document Standaard en formats bij watercrises (techniek) is dit verder uitgewerkt.
	Benodigde stappen	Koppel vraag en aanbod van informatie aan elkaar samen met vitale sectoren	Zet afstemming in het kader van uitkomsten informatie-analyses (zoals impactanalyses) op de agenda van regionale, interregionale en landelijke gremia	Maak capaciteit vrij voor bovenstaande activiteiten, en voer deze uit. Met de uitkomsten moet worden geoefend en de werkwijze wordt getoetst.	De impactanalyse en daaropvolgende analyses leiden tot scenario's die (inter) regionaal verder worden uitgewerkt. Gecombineerde kaartlagen kunnen op basis van deze analyses klaar worden gezet binnen LCMS.

3 Informatiebehoefte versus informatieaanbod

Om de informatiebehoefte te bepalen moet iedere Veiligheidsregio zichzelf de vraag stellen welke waterrisico's aanwezig zijn in het verzorgingsgebied, en wie de vitale partners zijn bij watercrises. Als het goed is, is het door het bestuur vastgestelde Regionaal Risicoprofiel (RRP) hierbij leidend. Met de geselecteerde vitale partners maak je afspraken welke informatie op welke wijze en frequentie wordt gedeeld in de koude en in de warme situatie. Deze crisispartners kun je vervolgens prioriteren. Daarbij is het vastgestelde risicoprofiel met de indeling van risico's een mooie leidraad.

Aangezien we hier focussen op de informatiebehoefte bij watercrises, beschrijven we hier hoe het informatieaanbod aan de informatievraag bij watercrises wordt gekoppeld. Hierbij worden bij de verschillende typen veiligheidsinformatie, zoals zojuist beschreven, betrokken. Hieronder zijn schematisch drie informatiestromen weergegeven: A. Structurele veiligheidsinformatie, B. Ad hoc veiligheidsinformatie, C. Crisis informatie. Geprepareerde veiligheidsinformatie wordt met name gebruikt als crisis informatie.^a

3.1 Vraag en aanbod veiligheidsinformatie

Structurele veiligheidsinformatie wordt door steeds meer Veiligheidsregio's bijgehouden (zie in afbeelding hierboven: blok A). Ook van waterpartijen wordt verwacht dat zij veiligheidsinformatie gaan aanleveren. Men organiseert bijvoorbeeld in een veiligheidsinformatiecentrum het informatiemanagement zolang geen sprake is van een opgeschaalde GRIP-situatie⁷.

⁷ Basis: Wvr, artikel 10 lid i

Rond structurele veiligheidsinformatie kunnen Veiligheidsregio's zelf bepalen welke informatie zij willen ontvangen. Hierbij kan **ad hoc veiligheidsinformatie** worden betrokken (zie in afbeelding hierboven: blok B), die veelal een afwijking van gebruikelijk bedrijfsvoering betreft, met de potentie om tot verstoring van de openbare veiligheid te komen. Deze veiligheidsinformatie wordt gevolgd totdat het aanleiding geeft om de crisisbeheersingsorganisatie op te schalen. Daarna kan het informatiemanagement worden overgenomen door de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie (zie afbeelding hierboven: blok C). Deze verwerkt **crisis informatie**.

Als er veiligheidsinformatie door crisispartners wordt opgestuurd (conform blok A t/m C in de bovenstaande afbeelding) is het wel van belang dat de zender passende informatie stuurt. Vraag en aanbod moeten op elkaar aansluiten. De volgende vragen zijn dan relevant:

- Wanneer gaat de vitale sector communiceren?
- Hebben vitale sector en Veiligheidsregio hetzelfde beeld bij moment van dreiging ontwrichting/verstoring?
- Welke informatie wordt hoe frequent gedeeld?
- Is duiding van specialistische informatie geregeld?
- Op welke wijze wordt de informatie gedeeld?

Sommige veiligheidsregio's hebben aan informatiemanagement in de koude fase al vormgegeven. Indien dit nog niet het geval is, is het raadzaam dat vitale sectoren en veiligheidsregio's met behulp van genoemde vragen in gesprek gaan en afspraken maken over structurele veiligheidsinformatie, ad hoc veiligheidsinformatie en informatie over melding van een incident of aanvang van een crisis.

Om te komen tot passende informatie-uitwisseling is een standaard gedefinieerd van de regionale informatiebehoefte bij watercrises. De Handreiking Regionale Informatiebehoefte bij watercrises definieert de regionale informatiebehoefte tijdens de koude en warme fase⁸ ten aanzien van crisissituaties rond waterkwantiteit, zoals (dreiging van) overstromingen, wateroverlast en droogte. Dit document heeft aanknopingspunten voor veiligheidsinformatie die kan worden opgenomen in de structurele veiligheidsinformatie.

De informatiebehoefte tijdens watercrises is in de hierboven genoemde handreiking in drie categorieën op basis van prioriteiten ingedeeld, namelijk:

- Informatiebehoefte Voorbereiding: Informatie gericht op voorbereidingen op de overstroming/droogte.
- Informatiebehoefte Redding: Informatie gericht op beeldvorming bij het redden van mensen.
- Informatiebehoefte Herstel: Informatie gericht op beeldvorming bij het herstel van de situatie naar die van voor de crisis.

Er zijn in deze standaard vragenlijsten beschikbaar voor de crisisbeheersingsorganisatie die op maat kunnen worden gemaakt in een Excelbestand.

⁸ Tijdens voorbereiding en inzet bij rampen

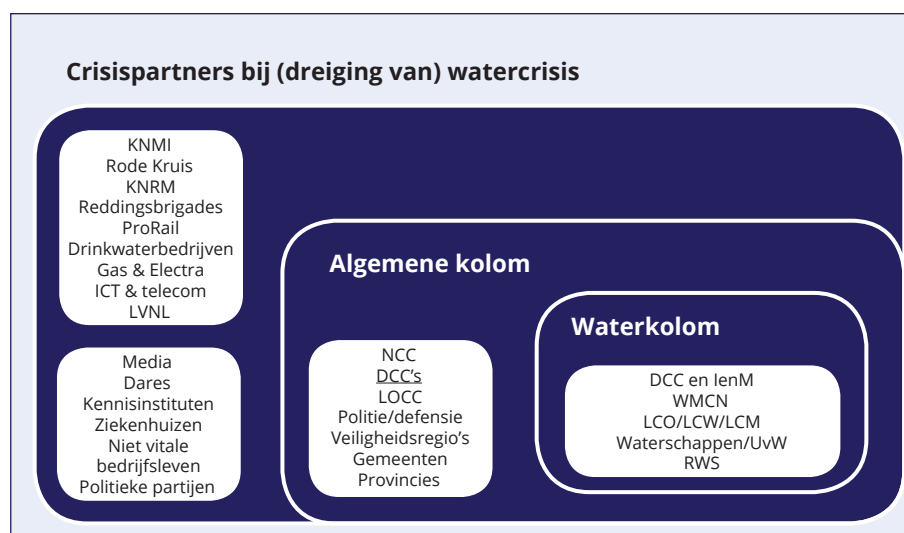
De volgende inhoudelijke informatie is nodig tijdens watercrises:

- Gedeeld Waterbeeld⁹
- Keteneffecten t.a.v. Vitale Infrastructuur en Milieu
- Aanwezigheid in gebied van mensen, dieren en andere kwetsbare objecten
- Handlingsperspectief
- Evacuatiestrategieën op basis van een inschattingen van het te verwachten overstromingsgebied
- Waarneming van overstromingsgebieden (c.q. reële overstromingsgebied)

Daarbij is bij informatie tijdens crises van belang:

- Dat informatie op maat beschikbaar komt voor de crisisbeheersingsorganisatie;
- Dat informatie beschikbaar komt voor verschillende doelgroepen (zoals burger, bestuurder en operationele mensen);
- Dat informatie wordt geduid door specialisten.

Onderstaande afbeelding geeft globaal aan met welke crisispartners informatie uitgewisseld wordt bij een (dreiging van) watercrisis.

3.2 Voorbereiding van informatie-uitwisseling met vitale partners

Vorbereiding van informatie-uitwisseling met vitale partners levert het winst op voor de volgende onderwerpen:

- Planvorming;
- Crisisbesluitvorming;
- Risicocommunicatie Risicoadviesing;
- Adviesing rond klimaat adaptatie.

Door het gebruiken van de Handreiking Handlingsperspectieven bij overstroming en ernstige wateroverlast kan de Veiligheidsregio met haar crisispartners een risicoanalyse maken in de koude fase, en zo de informatiebehoefte rond de risico's zo goed mogelijk in beeld brengen. Dit levert uiteindelijk een knelpuntenkaart op, welke inzicht geeft in de grootste problemen tijdens een dergelijk scenario. In de afbeelding in bijlage 1 Samenhang onderdelen Water en Evacuatie is dit schematisch weergegeven. Samen met crisispartners

⁹ Hier wordt bedoeld het totaalbeeld dat is samengesteld uit alle separate beelden van de relevante partners.

proberen Veiligheidsregio de risico's rond de gekozen overstromingsscenario's te reduceren. Vervolgens ontstaan dan een paar overstromingsscenario's die worden uitgewerkt. Bijbehorende kaartlagen (met combinatie van verschillende informatiebronnen) kunnen dan worden geprepareerd voor de warme fase. Daarna is het zaak de werkwijze met deze geprepareerde kaarten operationeel te maken en te toetsen.

Voor de warme fase kan tijdens deze voorbereidingen ook de standaard voor Regionale Informatiebehoefte bij watercrises worden gebruikt om het hierbij behorende Excel bestand op maat te maken voor veiligheidsregio's. De bovengenoemde impactanalyse en daaruit volgende handelingsperspectieven zijn een basis om de vragenlijst aan te passen op de bovenregionale maat. De lijst kan dan tijdens crises bij de crisisbesluitvorming worden gebruikt.

Tenslotte is het wenselijk dat bij het voorbereiden van informatie-uitwisseling ook opensource data en data safes beschikbaar worden gemaakt voor gebruik. Deze data kunnen dan ook worden ingezet tijdens crises.

Te denken valt aan een innovatieve webapplicatie als het CBIS, het alerteringsstelsel waarmee bedrijven in Midden- en West-Brabant razendsnel informatie kunnen verstrekken en ontvangen over een incident of calamiteit. Op deze wijze kan men onder andere spoedig werknemers in veiligheid brengen. CBIS bevat van alle risicovolle bedrijven (BRZO-bedrijven) een uitgebreid risicoprofiel en bevat tevens alle risicoscenario's die zich per incident bij een van die bedrijven kunnen voordoen. Een ambitie is om deze applicatie uiteindelijk ook voor inwoners bruikbaar te maken. De uitwerking van CBIS is terug te vinden op: <http://cbisbrabant.nl/>. Gemeenten, brandweer en Veiligheidsregio hebben deze applicatie vormgegeven naar aanleiding van de crisis bij Moerdijk (Chemiepack). Een dergelijk systeem is ook te gebruiken voor het delen van vertrouwelijke informatie bij een watercrisis.

3.3 Uitgangspunten bij koppeling van informatiebehoefte en informatieaanbod

Om een goede koppeling te garanderen van de informatiebehoefte aan die van het aanbod zijn enkele uitgangspunten geformuleerd:

- De juiste crisispartners worden betrokken bij de voorbereidingen op deze koppeling;
- Veiligheidsregio's werken met informatie van deskundigen. Bij watercrises leveren waterschappen en Rijkswaterstaat informatie. Zij zijn bronbeheerder en borgen actuele informatie. Deskundige waterbeheerders interpreteren altijd op regionaal niveau water-specifieke informatie voor veiligheidsregio's. Deskundigheid en informatie van het WMCN wordt hierbij betrokken;
- Structurele veiligheidsinformatie, ad hoc veiligheidsinformatie en crisis informatie worden na afstemming tussen Veiligheidsregio en vitale sectoren vormgegeven en uitgewisseld, indien dat nog niet plaatsvindt;
- Veiligheidsregio's hanteren een uniforme werkwijze rond preparatie van informatie. Beschikbare handreikingen worden gebruikt om de koppeling van vraag en aanbod van veiligheidsinformatie eerst regionaal en dan bovenregionaal en landelijk af te stemmen;
- De focus in de informatiebehoefte vanuit de Veiligheidsregio ligt op de effecten van (dreiging van) overstromingen;
- Waarnemingsgegevens uit het gebied, kunnen afwijken van kaartlagen. Accurate

borging van deze aanvullende informatie in de informatie-uitwisseling is noodzakelijk. Ook uitbreiding van mogelijkheden tot het verzamelen en verwerken van waarnemingsgegevens tijdens watercrises door middel van nieuwe technieken (bijvoorbeeld drones) is aan te raden;

- Er is een mogelijkheid vertrouwelijke informatie te delen;
- Gedeelde informatie over water is een inschatting van het reële beeld;
- Kaartlagen bevatten vooraf berekende informatie. Het reële waterbeeld kan slechts handmatig tijdens een watercrisis worden weergegeven. Maak altijd een duidelijke scheiding tussen voorbereide informatie en dynamische incidentinformatie;
- Er vindt een goede afstemming met buurlanden plaats. Grensoverschrijdende informatie (land en regio) wordt gedeeld.

4 Verbetering informatie-management bij watercrises

Eenzijds wordt informatie-uitwisseling verbeterd door vraag en aanbod van informatie rond watercrises op elkaar af te stemmen. Anderzijds is enige uniformering van informatiemanagement van crisispartners wenselijk, zodat dit onderdeel van de hoofdstructuur van de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie makkelijk op elkaar aansluit en gezamenlijk netcentrisch werken makkelijker wordt. Hierbij maken we vanzelfsprekend gebruik van de op dit moment beschikbare (technische) middelen. In de volgende paragrafen worden verbeterpunten ten aanzien van informatiemanagement beschreven.

4.1 Informatiemanagement in koude fase

Indien de Veiligheidsregio structureel veiligheidsinformatie centraal verzamelt, wordt ook van waterpartijen verwacht dat zij 24/7 veiligheidsinformatie aanleveren. Als risicoprofielen van verschillende crisispartijen centraal worden bijgehouden, dan wordt men bewust van wat men doet en welk effect dat mogelijk kan hebben op de maatschappij. Eigenlijk is er dan sprake van een continue impactanalyse; je weet van elkaar wat er gaande is. Nadat de informatiebehoefte en informatieaanbod gezamenlijk zijn bepaald, wordt het informatiemanagement georganiseerd. De volgende punten zijn hierbij van belang:

- a. De Veiligheidsregio als ontvangende partij moet weten op welke wijze ze structurele informatie ontvangen en delen met elkaar en anderen;
- b. Het ontsluiten en delen van informatie met elkaar moet worden georganiseerd;
- c. Iemand bepaalt of de informatie aanleiding geeft tot opschaling;
- d. Bekend is hoe men informatief opschaalt als de situatie van een koude naar een warme fase verschuift en op welke wijze dit (ook mondeling) in gang wordt gezet.

Als best practice wordt hier benoemd dat veiligheidsinformatie centraal wordt verzameld in een veiligheidsinformatiecentrum. Het informatiemanagement wordt daar belegd zolang geen sprake is van een opgeschaalde GRIP-situatie. Men beheert en gebruikt het LCMS en zorgt in samenwerking met de meldkamer voor de eerste informatieproducten ten behoeve van de crisisorganisatie. De werkzaamheden richten zich op het vastleggen en verifiëren van informatie en zo nodig het verspreiden en delen van deze informatie.

4.2 Informatiemanagement aansluiten bij vitale

partners

Om invulling te geven aan informatiemanagement met crisispartners is binnen het project Continuïteit van de samenleving een informatiesheet “Informatiemanagement” (2017) met tips en trucs ontwikkeld, als aanvulling op de handreiking “De Veiligheidsregio bij dreigende verstoring of uitval van vitale voorzieningen” (2015). Daarnaast is er een Rapport Publiek-Privaat samenwerken aan continuïteit van de samenleving (2017) uitgekomen, waarin een inventarisatie is uitgewerkt. Het geeft inzicht in wat goed werkt (best practices) en waar verbeterpunten zitten in de samenwerking. Informatie delen is hierbij een belangrijk thema. Het biedt extra aanknopingspunten om informatiemanagement door te ontwikkelen.

Verder heeft het IFV een landelijke handreiking ‘Samenwerking met Crisispartners’ opgesteld waarin een stappenplan staat met een omschrijving hoe men informatieprocessen van vitale partners en veiligheidsregio's op elkaar kan aansluiten.

De handreiking kan ook gebruikt worden door crisispartners om de eigen ontwikkeling rond netcentrisch werken verder in te richten. Het IFV ondersteunt waar nodig de Veiligheidsregio's met de invoering van de netcentrische werkwijze. Veiligheidsregio's hebben aangegeven hun (vitale) partners te willen ondersteunen bij deze ontwikkeling. Dat geschiedt onder landelijke regie van de regiegroep Netcentrisch Werken van het Veiligheidsberaad en in de vorm van ‘adoptieregio's’. Winst van de landelijke regie is dat wanneer afspraken over de samenwerking zijn gemaakt tussen de adoptieregio en de betreffende partner, die afspraken ook gelden voor de andere 24 veiligheidsregio's. Voor vragen, ondersteuning of opleidingen kan contact opgenomen worden met het programma NCW van het IFV, <http://www.ifv.nl/adviesennovatie/Paginas/Netcentrisch-Werken.aspx#tab1>.

Daarnaast is een Handreiking Standaard en Formats bij watercrises beschikbaar voor digitale uitwisseling van informatie bij watercrises. Hierin komt naar voren hoe LCMS, LCMS-W informatie met elkaar delen. Verder werkt het uit hoe bijvoorbeeld LIWO en Geo4OOV kunnen worden gecombineerd zodat kaartlagen naar wens kunnen worden uitgezet of aangezet. Zo ontstaat er een flexibel kaartbeeld waarin de focus al naar gelang de informatiebehoefte kan worden bijgesteld.

4.3 Gedeeld waterbeeld¹⁰

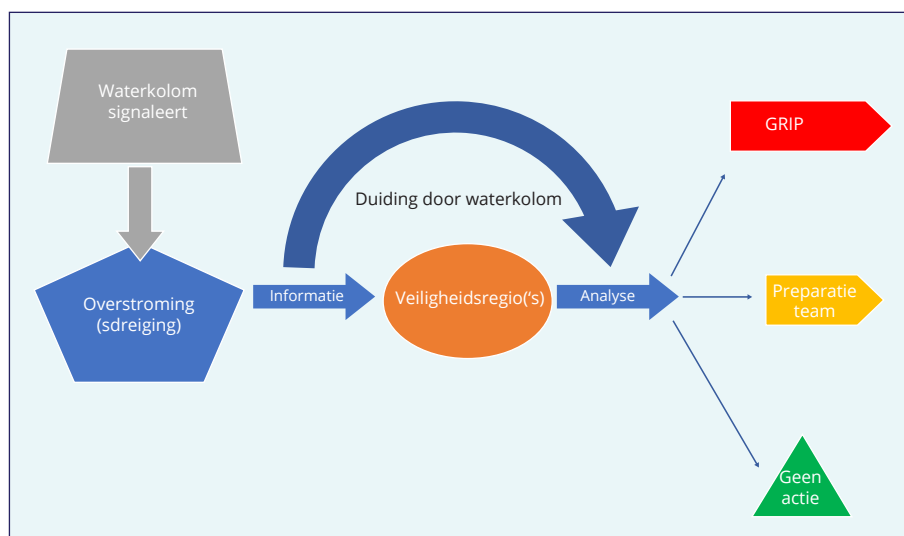
Aangezien deze handreiking handvatten geeft voor het proces informatie-uitwisseling bij watercrises is het in het bijzonder van belang de informatiestroom tussen waterbeheerders en veiligheidsregio's te borgen.

Als een waterbeheerder een dreiging meldt bij de Veiligheidsregio, maakt de Veiligheidsregio een analyse van deze informatie. De waterbeheerder duidt de informatie over deze dreiging voor de Veiligheidsregio. Na analyse van deze informatie door de Veiligheidsregio zijn verschillende opschalingsmogelijkheden mogelijk. De Veiligheidsregio kiest voor:

1. Opschaling via de GRIP;
2. Preparatieve opschaling¹¹;
3. Geen opschaling.

¹⁰ Hier wordt bedoeld het totaalbeeld dat is samengesteld uit alle separate beelden van de relevante partners..

¹¹ Informatieve opschaling binnen een voorbereidingsteam.

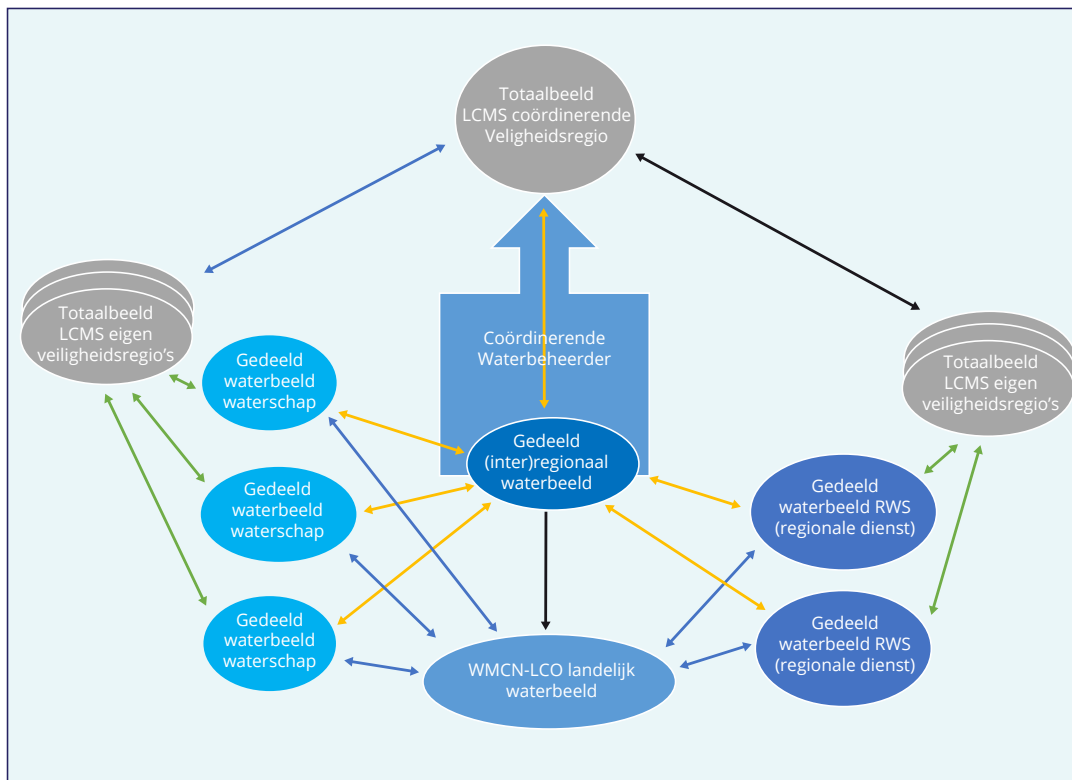
Afbeelding: Melding dreiging watercrisis

Als er wordt opgeschaald via de GRIP wordt door Veiligheidsregio's netcentrisch gewerkt. Alle waterschappen en Rijkswaterstaat hebben daarom besloten de netcentrische werkwijze ook in te voeren. Deze werkwijze is een basis om met name een gedeeld waterbeeld (hierna GWB) tijdens watercrises voor veiligheidsregio's te borgen. Implementatie hiervan binnen de waterkolom in heel Nederland is nog in volle gang.

Centraal onderdeel van netcentrisch werken in de waterkolom is het Gedeeld Waterbeeld. De ICO's waterbeheer (Informatiecoördinatoren) stellen het Gedeeld Waterbeeld op, op basis van de informatie die in de eigen crisisorganisatie voor handen is. Het GWB vormt de basis voor maatregelen door de crisisbeheersingsorganisatie van zowel de waterkolom als van de veiligheidsregio's. Hoe dit GWB wordt opgesteld en gebruikt is terug te lezen in de Handreiking aansluiting waterbeheerders op veiligheidsregio. Hier wordt dit beknopt weergegeven.

Uitgangspunt is dat bij een overstroming meerdere Veiligheidsregio's en meerdere waterbeheerders samenwerken. Meerdere netcentrische systemen met bijbehorende gedeelde waterbeelden zijn dan betrokken. Voor een GWB moeten waterbeelden uit die verschillende systemen gecombineerd worden. In de afbeelding hieronder is dit schematisch weergegeven. De pijlen geven aan dat verschillende waterbeelden (zie verschillende kleuren pijlen) onderling worden gedeeld.

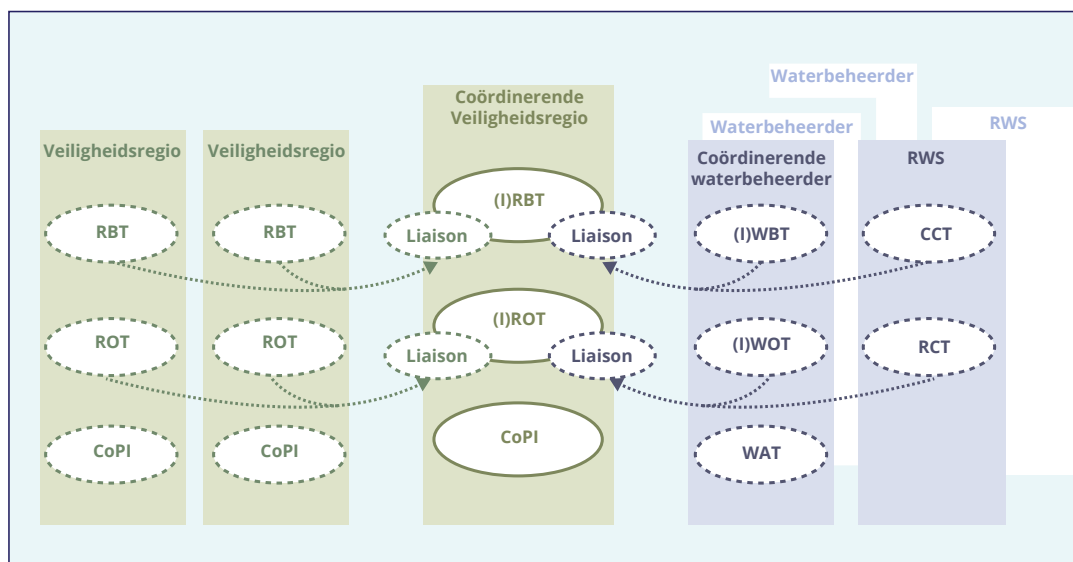
Afbeelding: Netcentrisch werken met gedeeld waterbeeld

Enkele uitgangspunten voor het werken met waterbeelden bij watercrises zijn:

- Er wordt interregionaal en multidisciplinair afgestemd. Er wordt gewerkt met een coördinerende Veiligheidsregio en coördinerende waterbeheerder;
- Waterschappen leveren het regionaal GWB;
- Regionale diensten RWS leveren informatie voor het landelijk waterbeeld. Zij leveren ook een regionaal GWB aan voor RWS;
- De waterkolom¹² werkt met één Gedeeld Waterbeeld dat naar de Veiligheidsregio gaat (combinatie van informatie waterbeheerders);
- Het WMCN-LCO levert een landelijk waterbeeld;
- Er is sprake van eigenaarschap van het GWB, validatie van een gedeeld waterbeeld is een te zwaar begrip;
- Bij het gebruik van waterbeelden is het van belang dat de duiding daarvan door waterbeheerders binnen de crisisteams van de (coördinerende) Veiligheidsregio's geborgd blijft.

¹² Waterschappen en Rijkswaterstaat.

In onderstaande afbeelding is weergegeven hoe de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie zich samen met waterbeheerders bovenregionaal kunnen organiseren. Dit betekent voor alle relevante vitale sectoren dat zij ook capaciteit vrij moeten maken voor afstemming in een dergelijke structuur. Hiervoor kan men reeds bestaande coördinatie-afspraken hanteren en mogelijk verder professionaliseren.

Afbeelding¹³ Coördinerende Veiligheidsregio

4.4 Netcentrisch werken met waterkolom en andere vitale partners

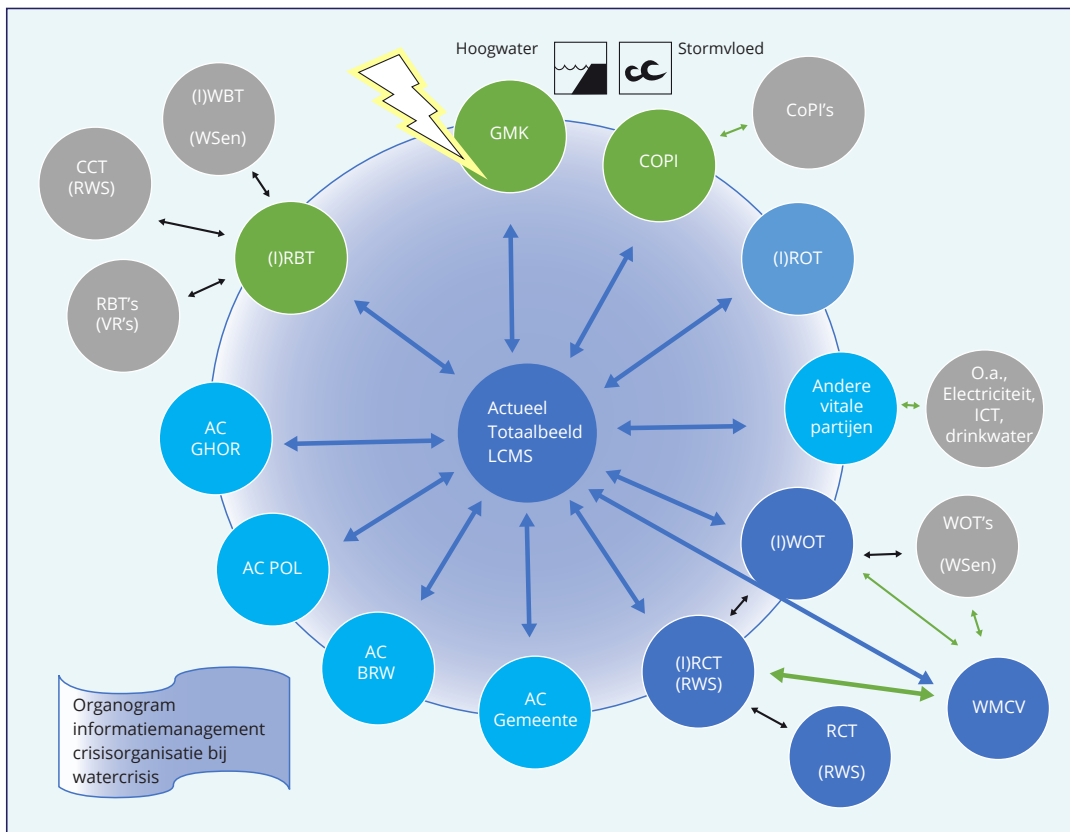
Informatie tijdens crises moet zoveel mogelijk op maat beschikbaar zijn. De voorbereiding van informatie zoals eerder beschreven levert een grotere slagkracht op tijdens een watercrisis.

Onderstaande afbeelding en tabellen zijn samen een organogram van gezamenlijke informatiemangement bij watercrises. De tabellen bestaan uit:

- Functionarissen belast met informatiemangement van de waterkolom en andere vitale sectoren
- Functionarissen belast met duiding van informatie door waterkolom en vitale sectoren

¹³ Bron: Coördinatieplan dijkringen 14,15 en 44 (2014)

Bij afbeelding: Alle gremia in die in de cirkel zijn opgenomen maken onderdeel uit van de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie tijdens grote watercrises. Samenstellen ze een actueel totaalbeeld op. Alle gremia met een blauwe kleur zijn betrokken bij het ROT. Donkerblauwe gremia bepalen met name het Gedeeld Waterbeeld. De "andere vitale partijen" voegen de impact van de watercrises op hun sector aan. Deze partijen zijn voor het overzicht niet uitputtend opgenomen. De grijze gremia zijn vertegenwoordigd binnen de gremia die zijn opgenomen in de cirkel. In de drie tabellen hieronder is de betekenis van de afbeelding verder uitgewerkt. De kolom links refereert aan kleuren in de afbeelding.

Bijlage 1 Samenhang onderdelen Water en Evacuatie

Vitale sectoren

De volgende tabel beschrijft de vitale sectoren en de belangrijkste partijen daarin:

Vitale sector	Belangrijke vitale partners
Chemische en nucleaire industrie	BRZO-bedrijven ¹ , bedrijven met risicogevende objecten
Drinkwater	Drinkwaterbedrijven
Energie	Netwerkbeheerders, energieleveranciers
Financiële infrastructuur	Bancaire sector, ICT-dienstensector
Gezondheid	Huisartsen, ziekenhuizen, ambulancediensten
Keren en beheren oppervlaktewater	Waterschappen, Rijkswaterstaat
Openbaar bestuur	Lokale, provinciale en rijksbesturen
Openbare orde en veiligheid	Politie, brandweer, defensie, gevangeniswezen
Rechtsorde	Openbaar Ministerie, rechtspraak
Telecommunicatie en ICT	Telecomoperators, ICT-dienstensector
Transportsector	Transporteurs (weg, water, spoor, lucht, buis)
Voedsel	Voedselketen en voedseltransportketens

Bijlage 2 Netcentrisch (samen) werken

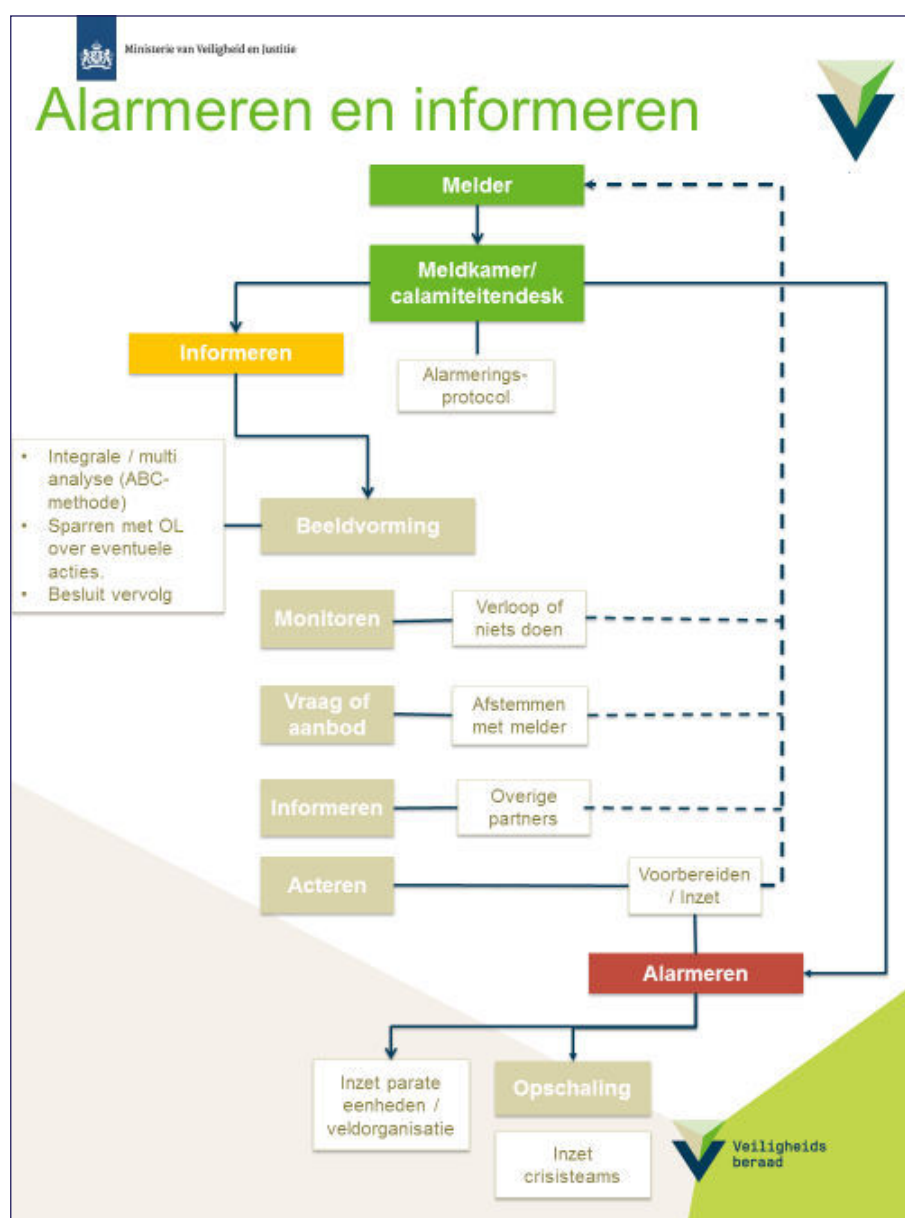
Niveau	Functionarissen belast met IM	Verantwoordelijkheid/taak	Regie op waterbeeld	Locatie
Sectie Waterschappen gekoppeld aan (I)ROT	Het proces IM is belegd bij ICO's. Wie als coördinerende waterbeheerder (RWS of Waterschap) optreedt wordt bepaald door de locatie van het brongebied en wie de beheerder is van de middelen en voorzieningen die waterdreiging/overstroming veroorzaken. De regievoerende ICO van dat gebied levert altijd het Gedeeld Waterbeeld aan.	Indien het waterschap als coördinerende waterbeheerder optreedt stelt deze het Gedeeld (inter)regionaal Waterbeeld op en monitort deze. Zo niet dan stelt deze dit mede op. De regievoerende ICO levert ook relevante informatie rond (inter)regionale operationele inzet van waterschap(en) aan. Monitoring landelijk waterbeeld WMCN. Aanspreekpunt voor veiligheidsregio. LCO en regievoerende ICO coördinerende waterbeheerder delen informatie.	Vanaf code geel stellen ICO's waterschap eigen waterbeeld op en versturen die naar betrokken partijen. Opschaling naar LCO wordt bepaald. Vanaf code oranje stelt regievoerende ICO van (Coördinerende) waterbeheerder Gedeeld (inter) regionaal Waterbeeld op.	(I)WOT
Sectie RWS gekoppeld aan (I)ROT	Het proces IM is belegd bij ICO's. Wie als coördinerende waterbeheerder (RWS of Waterschap) optreedt wordt bepaald door de locatie van het brongebied en wie de beheerder is van de middelen en voorzieningen die waterdreiging/overstroming veroorzaken. De regievoerende ICO van dat gebied levert altijd het Gedeeld Waterbeeld aan.	Indien de regionale dienst van RWS als coördinerende waterbeheerder optreedt stelt deze het Gedeeld (inter)regionaal Waterbeeld op en monitort deze. Zo niet dan stelt deze dit mede op. De regievoerende ICO levert informatie aan rond (inter) regionale operationele inzet RWS aan. Aanspreekpunt voor veiligheidsregio over informatie landelijk waterbeeld van WMCN. Monitoring landelijk waterbeeld WMCN. Aanspreekpunt voor veiligheidsregio. LCO en regievoerende ICO van coördinerende waterbeheerder delen informatie.	Vanaf code oranje stelt regievoerende ICO van (Coördinerende) waterbeheerder een Gedeeld (inter)regionaal Waterbeeld op. Indien de regievoerende ICO RCT (RWS) geen onderdeel is van de Coördinerende waterbeheerder dan levert hij informatie over en monitort hij het Gedeeld regionaal Waterbeeld met betrekking tot het eigen beheergebied en het landelijk Waterbeeld.	RCT
WMCN-LCO (landelijk gremium)			Vanaf code geel verstuurt WMCN verwachte waterstanden bij dreiging naar de waterschappen. Vanaf code oranje wordt het LCO actief. Dan wordt het landelijke waterbeeld gepresenteerd ter ondersteuning van besluitvorming op elk niveau van de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie	
Niveau	Functionarissen belast met IM	Verantwoordelijkheid/taak	Regie op keteneffect binnen sector	Locatie
Sectie Vitale Sector gekoppeld aan (I)ROT	Het proces IM is belegd bij ICO's.	Het effect/impact op de vitale sector wordt in kaart gebracht en gepresenteerd. Onderhoudt contact met IM ROT	Regie vindt plaats binnen de eigen sector	Bedrijf en zoals: elektriciteit, ICT, drinkwater

Niveau	Functionarissen belast met "duiding" informatie vitale sector als onderdeel IM	Onderdeel actueel totaalbeeld	Koppeling multidisciplinaire informatie met eigen organisatie	Locatie
COPI	Liaison COPI Waterschappen duidt Gedeeld Waterbeeld	Duiding Waterbeeld brongebied	Zorgt voor borging waterbeeld brongebied in Lcms en heeft contact met ICO responsteam	COPI
COPI	Liaison COPI RWS duidt Gedeeld Waterbeeld	Duiding Waterbeeld brongebied	Zorgt voor borging waterbeeld brongebied in Lcms en heeft contact met ICO RCT	COPI
COPI	Liaison Vitale Sector	Duiding effect/impact op vitale sector in brongebied	Heeft contact met eigen organisatie en zorgt voor delen actueel totaalbeeld binnen eigen organisatie	COPI (op verzoek)
(I)ROT	Liaison (I)ROT Waterschappen (uit het (I)WOT)	Duiding (inter)regionaal Waterbeeld vanuit eigen bevoegdheid/mbt eigen beheergebied	Zorgt voor monodisciplinaire opschaling en informatiemanagement. Onderhoudt nauw contact met regievoerende ICO (I)WOT	(I)ROT
(I)ROT	Liaison (I)ROT RWS (Uit het RCT)	Duiding (inter)regionaal Waterbeeld vanuit eigen bev oegdheid/ beheergebied en landelijk waterbeeld	Zorgt voor monodisciplinaire opschaling en informatiemanagement. Onderhoudt nauw contact met ICO RCT	(I)ROT
(I)ROT	Liaison (I)ROT Vitale Sector	Duiding effect/impact op vitale sector in (effect) gebied	Heeft contact met eigen organisatie en zorgt voor delen actueel totaalbeeld binnen eigen organisatie	(I)ROT(op verzoek)
(I)RBT	Liaison (I)RBT Waterschappen (Uit het (I)WBT)	Duiding (inter)regionaal waterbeeld vanuit eigen bev oegdheid/ beheergebied en landelijk waterbeeld	Zorgt voor monodisciplinaire opschaling en informatiemanagement. Onderhoudt nauw contact met regievoerende ICO	(I)RBT
(I)RBT	Liaison (I)RBT RWS (Uit het CCT)	Duiding (inter)regionaal Waterbeeld vanuit eigen bev oegdheid/ beheergebied en landelijk waterbeeld	Zorgt voor monodisciplinaire opschaling en informatiemanagement. Onderhoudt nauw contact met ICO CCT	(I)RBT
(I)RBT	Liaison (I) RBT Vitale Sector	Duiding effect/impact op vitale sector in (effect) gebied	Zorgt voor monodisciplinaire opschaling en informatiemanagement. Onderhoudt nauw contact met eigen organisatie	(I)RBT(op verzoek)

Bijlage 3 Samenhang project Continuïteit van de samenleving

Ook bij het project Continuïteit van de samenleving¹⁴ als onderdeel van de Strategische Agenda wordt gesproken over de rollen, taken en verantwoordelijkheden van partijen die in het kader van netcentrisch informatiemanagement met elkaar samenwerken. Niet alleen de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (TBV's) tijdens crises worden hierin benoemd, maar ook de TBV's van de verschillende partijen in de 'koude fase'. Dat er overeenkomsten tussen beide projecten bestaan mag duidelijk zijn. Het beste laat zich dit vertalen in het hierna volgende processchema.

¹⁴ <http://www.strategische-agenda.nl/project/continuïteit-van-de-samenleving/>

Veiligheids
beraad

Rijksoverheid

 UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

SMWO

verder met **ons water**